

Poliitikataust

Lapsepõlv on soolistatud kogemus. Seepärast tuleb las- tega seotud poliitikavaldkondades pöörata erilist tähele- panu tütarlaste vajadustele ja õigustele. Stereotüüpseid haridus- ja ametikohavalikuid suurendavad tüdrukute ja poiste erinev kohtlemine ning nende kokkupuutumine meedias ja haridussüsteemis esinevate soostereotüüpi- dega. Tütarlapsed on haavatavamad soolise vägivalda, sealhulgas seksuaalse ahistamise, pornograafia ja inim- kaubanduse suhtes. Viimasel ajal on hakatud laste ja eriti tüdrukute vastu kasutama uut tehnoloogiat sisaldavaid vägivaldavorme, näiteks küberkiusamist. Kaugetest maa- piirkondadest pärit tüdrukutel, puudega tüdrukutel, roma tüdrukutel ja laste hoolekandeesutustes viibiva- tel tüdrukutel esineb jätkuvalt probleeme juurdepääsul tervishoiule, haridusele ja sotsiaalteenustele. Peale selle on söömisharjumustel ning üldisel ja seksuaaltervisel sooline mõõde ning tüdrukute ja poiste kogemused on erinevad.

ELi Nõukogu järelused eesistujariigi Sloveenia aruande kohta (2008)

- Laste suhtes kehtestatud ELi poliitika ja kohustused ei ole piisavalt sootundlikud.
- Järelustes märgitakse, et erilist tähelepanu tüdruku- te ebasoodsale olukorrale pööratakse ainult mõnes valdkonnas (nt teatavad diskrimineerimis- ja vägival- lavormid, nagu naiste suguelundite moonutamine).

Lapse õigusi käsitlev Euroopa Liidu tegevuskava (2011)

- Sellega püütakse saavutada, et Euroopa Liidu põhiõi- guste harta lapse õigusi käsitlevaid sätteid ja ÜRO lap- se õiguste konventsiooni sätteid tõhusalt rakendataks.
- Pakutakse välja mitu konkreetset meedet (nt lap- sesõbralik õigusemõistmine, haavatavas olukorras olevate laste kaitsmine, lastevastase vägivalda vastu võitlemine ELis ja mujal).

Euroopa Liidu direktiivid (2011–2012)

- Direktiivide kohaselt ähvardab lapsi vägivalda ohvriks sattumise oht kõige enam. Nende eesmärk on tu- gevdata ohvrikaitse raamistikku (direktiiv 2011/36/EL inimkaubanduse kohta, direktiiv 2011/92/EL lastevas- taste seksuaalkuritegude vastu võitlemise kohta).

- Rõhutatakse vajadust haavatavatele rühmadele (nt väärkoheldud naised ja nende lapsed) suunatud eritee- nuste järele (direktiiv 2012/29/EL vägivaldaohvrite kohta).

Nõuandev aruanne Euroopa Komisjonile ning tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimuste nõukogu järelused (2012)

- Käsitletakse majandus- ja finantskriisi mõju lastele.

Euroopa Komisjoni soovitus (2013)

- Tunnistatakse, et laste vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse oht on suurenenud.
- Rõhutatakse, et laste vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vähendamiseks tehtavad jõupingutused peaksid hõl- mama soolist võrdõiguslikkust ja võitlust igasuguse lastevastase vägivalda vastu.
- Tunnistatakse, et lapsed on sõltumatud õiguste sub- jektid, ning kutsutakse üles rakendama meetmeid, et lahendada lastega seotud probleeme (nt vähendada haridussüsteemist varakult lahkumist) ja võidelda las- tevastase vägivalda vastu.

Pekingi tegevusprogrammi strateegilised eesmärgid ja ELi näitajad

- L.1** Kaotada tütarlaste mis tahes vormis diskrimineerimine.
- L.2** Likvideerida negatiivsed kultuurilised hoiakud ja tavad tütarlaste suhtes.
- L.3** Edendada ja kaitsta tütarlaste õigusi ning suurenda teadlikkust nende vajadustest ja võimetest.
- L.4** Kaotada tütarlaste diskrimineerimine hariduses, oskuste arendamises ja koolituses.
- L.5** Likvideerida tütarlaste diskrimineerimine tervis- hoiu ja toitumise valdkonnas.
- L.6** Kaotada laste tööjõu ekspluateerimine ja kaitsta noori tütarlapsi töökohal.
- L.7** Kõrvaldada tütarlastevastane vägivald.
- L.8** Edendada tütarlaste teadlikkust sotsiaalsest, majanduslikust ja poliitilisest elust ning selles osalemist.
- L.9** Tugevdada perekonna rolli tütarlaste olukorra parandamisel.

Sloveenia eesistumise ajal 2008. aastal leppis nõukogu kokku kolm näitajat, millega hinnatakse seksuaal- ja suhtekasvatust, negatiivse minapildi levikut tüdrukute ja poiste seas, 15-aastaste tüdrukute ja poiste suhtelisi tulemusi matemaatikas ja loodusteadustes ning naiste osakaalu kõrgkoolides õpetatavatel erialadel, kus nad on üldiselt alaesindatud.

Uusimad andmed ja teave on esitatud Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi loodud andmebaasis "Women and men in the EU – facts and figures" ("Naised ja mehed ELis. Faktid ja arvud"), mis on kättesaadav aadressil <http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

Kogu ELi hõlmavatel andmetel põhinevad järeldused

Soolise lõhe vähenemine matemaatikas ja loodusteadustes saadud tulemustes

2012. aasta PISA testist (OECD PISA uuring) ilmneb, et tüdrukute tulemused on matemaatikas poiste omadest viletsamad. Poiste ja tüdrukute tulemuste erinevused näivad siiski 2009. aastaga võrreldes vähenevat. Loodusteadustes on tüdrukute ja poiste tulemuste erinevused väiksemad ning tüdrukute tulemused on enamikus liikmesriikides poiste omadest paremad.

Õpetajakoolituse ja kasvatusteaduste erialadel oli naisüliõpilaste osakaal 2006. aastal väga suur ning püsis sellisena ka edaspidi: 2012. aastal oli naisüliõpilaste osakaal neil erialadel ELi tasandil 77%.

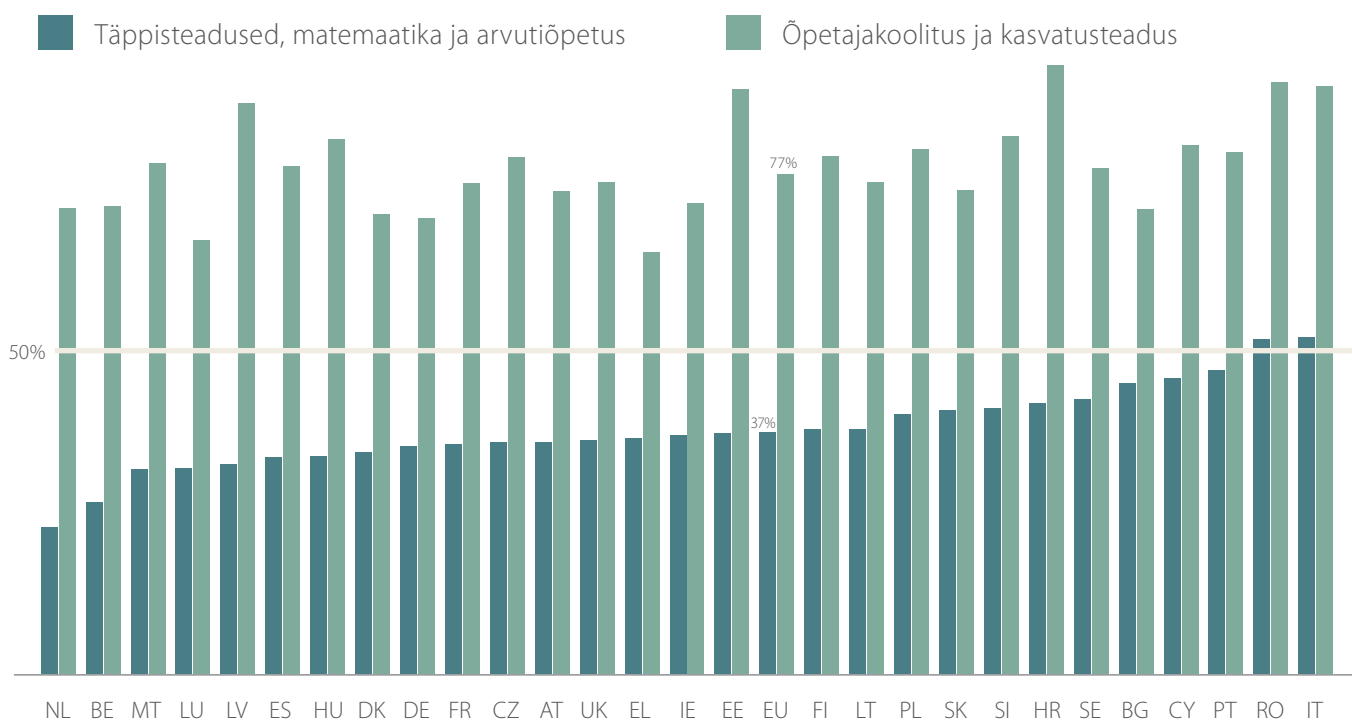
Sooline tasakaal on naiste kahjuks paigast ära kõige enam kõrgkoolide loodusteaduste, matemaatika ja IT-erialade üliõpilaste seas: 2012. aastal oli tütarlaste osakaal neil erialadel enamikus liikmesriikides alla 50%.

Seksuaal- ja suhtekasvatus on ELi liikmesriikides erinev ning tavaliselt tervishoiule keskendunud

Seksuaal- ja suhtekasvatus varieerub liikmesriigiti ning on suunatud eri vanuserühmadele. 2012. aastal ei olnud seitsmes liikmesriigis seksuaalkasvatus kohustuslik. Mitmes liikmesriigis pakutakse seksuaal- ja suhtekasvatust ainult nooremale vanusegrupile, aga kuni kooli lõpuni pakutakse seda vaid mõnes üksikus liikmesriigis.

Seksuaal- ja suhtekasvatus on kõikides liikmesriikides keskendunud valdavalt sellistele teemadele nagu rasedustumisvastased vahendid, sugulisel teel levivad nakkused ja planeerimata rasedus. Õppekava ei hõlma enamasti selliseid teemasid nagu sooline vägivald, soolised stereotüübid romantilises suhtes ning HI-viiruse kandjate, aidsihaigete ning LGBT noorte häbimärgistamine. Mitmes liikmesriigis rakendati meetmeid, et tagada tütarlaste juurdepääs seksuaal- ja reproduktiivtervishoiule ning seonduvatele õigustele.

NAISTE OSAKAAL ÜLIÕPILASTE SEAS, 2012

Allikas: Eurostat, haridusstatistika.

Tütarlapsed suhtuvad juba väga noorelt oma kehasse negatiivselt

2009. ja 2010. aastal tehtud kooliõpilaste tervisekäitumise uuring "Social determinants of health and well-being among young people" ("Noorte tervise ja heaolu sotsiaalsed tegurid") annab teavet tüdrukute ja poiste kehakuvandi muutumisest, sest selles küsiti neilt nende tege-likku kehamassiindeksit (KMI) ja kuidas nad oma kehasse suhtuvad.

2010. aastal oli nende tüdrukute ja poiste arv, kelle sõnul on nad veidi või liiga paksud, liikmesriigiti erinev, kuid üldiselt on nõnda vastanud tüdrukute arv alati olnud poiste omast suurem; 27% 11-aastastest tüdrukutest ja 22% samavanustest poistest hindas oma kehakaalu üle. Kehamassiindeksi arvutused näitavad, et 11-aastased poisid (17%) on suurema tõenäosusega meditsiinilises mõttes ülekaalulised või rasvunud kui samaealised tüd-rukud (13%).

Tütarlaste negatiivne minapilt halveneb vanusega ja ra- hulolematuid on enim 15-aastaste seas. Märkimisväärne osa 15-aastaseid tüdrukuid (40%) pidas end 2010. aastal ülekaaluliseks (poistest 22%). Kuna tütarlapsed on nega- tiivsel arvamusel oma kehast, tegelevad nad tõenäoliselt juba väga noorelt kehakaalu langetamisega. Dieeti pida- vate tütarlaste osakaal suureneb vanusega, kuid poiste oma seevastu väheneb.

Selline käitumine tuleneb ka soolistest stereotüüpidest ja tütarlaste minapildile avalduvast meediamõjust, mis häbimärgistab kaalu ja kehavorme. Praegused näitajad ei võta seda aspekti veel arvesse.

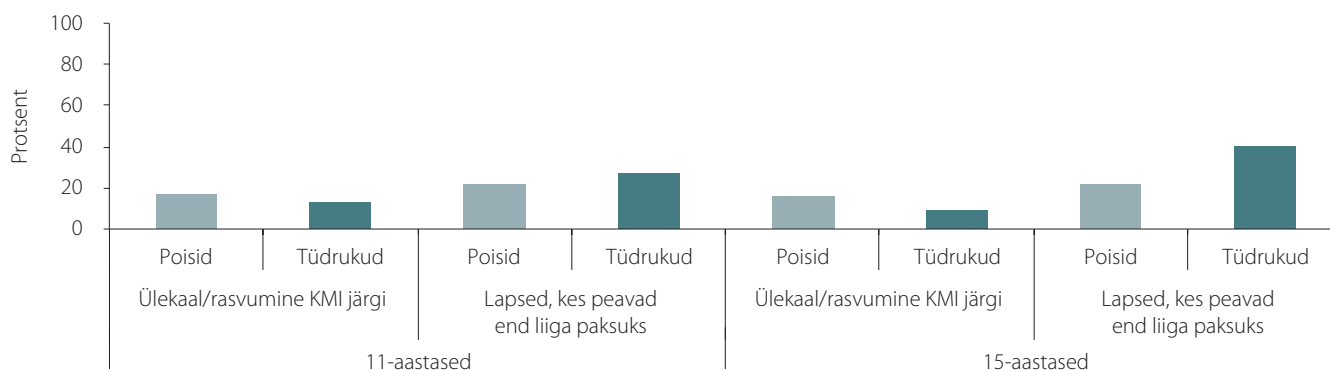
Soolised stereotüübid mõjutavad teatavaid tüdru- kuterühmi erinevalt

Mitmes romade kogukonnaga liikmesriigis on rakenda- tud poliitikat ja meetmeid, mis on suunatud roma tü- tarlaste eriolukorrale ja probleemidele. Tegeleda tuleb selliste küsimustega nagu haridussüsteemist varakult lahkumine, madalam haridustase ja ulatuslik kirjaoska- matus. Samu probleeme võib täheldada sisserändaja taustaga või vaestest peredest pärit tütarlaste seas. Sel- lised tütarlapsed kalduvad haridussüsteemist varakult lahkuma, sest nad peavad asuma (madalalt tasustatud) tööle või täitma hooldus- ja perekondlikke kohustusi.

Uued tütarlastevastase vägivalla vormid

Viimasel ajal on hakanud laste, eriti tüdrukute suhtes le- vima muud, uut tehnoloogiat kasutavad vägivallavormid (nt küberkiusamine). Mõni liikmesriik on hakanud muuta oma õigusakte, et tagada tütarlaste kaitse seda laadi psühholoogilise vägivalla eest, eriti vanuses, kus sellel on tütarlaste heaolule pöördumatud tagajärjed.

KEHAKUVAND: TÜDRUKUTE JA POISTE RAHULOLEMATUS OMA KEHAGA

Quelle: Erhebung „Survey of Health Behaviour in School-aged Children“ (HBSC)

Kasulikud algatused

Mõni liikmesriik rakendas soopõhiseid meetmeid, millega julgustati tüdrukuid ja poisse kaaluma ebatraditsioonilist eriala ja **teenistuskäiku**. Austria, Madalmaad ja Saksamaa korraldavad igal aastal nn tüdrukute päevi. Küpros, Taani ja Poola on teatanud sarnastest meetmetest, nagu tüdrukute seas insenerieriala propageerimise kampaania Poolas. Eestis korraldatakse tüdrukutele (ja poistele) karjääripäevi, pakutakse abi ja koolitust, et julgustada tüdrukuid ja poisse valima ebatraditsioonilist eriala, ning neid võimestatakse koolituste kaudu (UNECE, 2014).

Osa liikmesriike nimetasid teatud vormis diskrimineerimist kogenud tütarlastele suunatud meetmeid. Rumeenia ja Slo- veenia töötasid välja **programmid, et parandada roma kogukonna laste juurdepääsu haridusele**.

ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni aruannetes nimetati ka selliseid algatusi nagu **tervishoiuküsimused ja võitlus tüdrukutevastase vägivalga vastu**. Portugalis, Ungaris ja Taanis hakati vaksineerima teismelisi tütarlapsi inimese papilloomiviiruse vastu. Horvaatias antakse tütarlastele ja nende vanematele sugulisel teel levivate haiguste vastu võitlemise ja nende ennetamise programmi raames konkreetseid juhtnööre selle viiruse kohta. Austria ja Ungari viitasid huvile suunata rahalised vahendid haavatavamatele tütarlasterühmadele: Austria rahastab erakorralisi toetusmeetmeid, mis on ette nähtud tütarlastele ja noortele naistele, kes on sundabieliu ohvrid või keda ähvardab oht langeda selle ohvriks, ning Ungari rakendab selliste teismeliste tütarlaste kaasamise programmi, keda peetakse mitmekordselt haavatavaks, nagu noored emad ja uimastisõltlased.

EDUSAMMUD JA TAKISTUSED VALDKONNAS L: TÜTARLAPSED

EDUSAMMUD

- Maailma Terviseorganisatsiooni väljatöötatud standardid on kindel alus, mille järgi seksuaal- ja suhtekasvatuse suuniseid liikmesriikides rakendada.
- Tüdrukute ja poiste tulemuste vaheline lõhe matemaatikas väheneb.
- Tütarlapsed on edukad loodusteadustes (ja on poistest enamasti edukamad).

TAKISTUSED

- Seksuaal- ja suhtekasvatus on ELi liikmesriikides väga erinev ning keskendub peamiselt tervishoiuküsimustele.
- Tütarlapsed arvavad suurema tõenäosusega ekslikult, et nad on ülekaalulised, ja see võib kahjustada nende tervist.
- Tütarlapsed on loodusteaduste, matemaatika ja IT-erialadel alaesindatud nii üldhariduskoolis kui ka kõrgkoolis.
- Tütarlapsed otsustavad jätkuvalt palju suurema tõenäosusega haridus- ja koolitussektoris töötamise kasuks.

ELi edasised sammud

- Tütarlaste probleeme tuleb käsitleda terviklikumalt, hõlmates ka teised Pekingi tegevusprogrammi valdkonnad (nt tervis, haridus, vaesus, meedia).
- Tütarlaste edusamme matemaatika ja loodusteaduste alal tuleb tugevdada, et saavutada parem sooline tasakaal kõrgkoolide loodusteaduste, matemaatika ja IT erialadel.
- Seksuaal- ja suhtekasvatust tuleb käsitleda terviklikumalt, keskendudes ka normide, hoiakute ja stereotüüpide mõjule ning edendades sooliselt võrdõiguslikke suhteid.
- Juba varases eas tuleb rakendada õiget kehakuvandit toetavaid ja tütarlaste minapilti parandavaid meetmeid ning korrigeerida muu hulgas norme, hoiakuid ja stereotüüpe.
- Vaja on võtta meetmeid, et võidelda uut tehnoloogiat kasutavate vägivallavormidega (nt küberkiusamine).

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE)

Das Europäische Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist das EU-Kompetenzzentrum für Gleichstellungsfragen. Das EIGE unterstützt politische Entscheidungsträger und alle relevanten Einrichtungen in ihren Bemühungen zur Verwirklichung der Gleichstellung von Frauen und Männern in Europa und darüber hinaus, indem es spezifisches Fachwissen sowie verlässliche und vergleichbare Daten zur Gleichstellung in Europa bereitstellt.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu>

Das Ressourcen- und Dokumentationszentrum (RDC) des Europäischen Instituts für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist ein innovatives und praktisches Instrument, das dabei hilft, wichtige Ressourcen zur Geschlechtergleichstellung zu identifizieren und zu verknüpfen. Es bietet einen unter den an der Gleichstellungspolitik und -praxis interessierten Personen erleichtert und einen Online-Bereich für Diskussionen und Debatten bietet.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

Kontakt:

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITAUEN
Tel. +370 521574-44/00

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9218-563-3

doi:10.2839/1885

MH-04-15-022-DE-N